

Pracownicy Oddziału Informacji Naukowej

Biblioteka Główna
Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Szkolenia dla studentów Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie w czasie trwania pandemii w roku akademickim 2020/2021

Streszczenie: W artykule przedstawiono zmiany, jakie zaszły w sposobie prowadzenia szkoleń bibliotecznych podczas pandemii Covid-19. Zajęcia prowadzone dotychczas w formie *blended learning*, a więc częściowo na miejscu w Bibliotece Głównej, częściowo na platformie Moodle, przybrały w roku akademickim 2020/2021 wyłącznie formę kształcenia zdalnego. Omówienie zawiera analizę zarówno wszystkich elementów kursu, jak i kształconych w jego trakcie kompetencji. **Słowa kluczowe:** szkolenie biblioteczne, e-learning, koronawirus, biblioteki akademickie.

Oddział Informacji Naukowej Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie realizuje nie tylko zadania związane z obsługą użytkowników Mediateki, udzielaniem informacji bibliograficznych oraz rejestracją publikacji pracowników uczelni. Jego pracownicy prowadzą także działalność dydaktyczną, organizując szkolenia biblioteczne dla studentów I roku studiów stacjonarnych licencjackich, jednolitych magisterskich, magisterskich uzupełniających, a także niestacjonarnych.

Dotychczas szkolenia odbywały się w formie *blended learning*, co pozwalało połączyć tradycyjne metody nauki, oparte na bezpośrednim kontakcie studentów z prowadzącym, z aktywnościami prowadzonymi zdalnie za pomocą platformy e-learningowej. Podczas zajęć odbywających się w bibliotece uczestnicy mogli nawiązać bezpośrednie relacje z jej pracownikami, a także przełamać bariery związane z korzystaniem z biblioteki. Część e-learningowa, odbywająca się na platformie Moodle, pozwalała na indywidualne dostosowanie czasu szkolenia do potrzeb studentów, sprzyjała także nabywaniu przez nich umiejętności zarządzania czasem.

W roku akademickim 2020/2021 sytuacja związana z pandemią Covid-19 zmusiła pracowników Oddziału Informacji Naukowej do zmiany trybu szkolenia i przejścia wyłącznie do formy e-learningowej. Zachowano dotychcza-

sowy podział kursu na dwie części, przy czym spotkanie ze studentami odbywało się na platformie MS Teams, a test tradycyjnie już na platformie Moodle. Opracowano nowy scenariusz zajęć oraz bazę pytań testowych. Zakres materiału został poszerzony oraz przystosowany do samodzielnego wykorzystania przez studentów.

Szkolenia biblioteczne są obowiązkowe, a ich uczestnicy otrzymują zaliczenie po spełnieniu wymagań uzależnionych od trybu studiów. Studenci kierunków stacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia, otrzymują zaliczenie, jeśli spełnią dwa warunki – wezmą udział w warsztatach na platformie MS Teams i zaliczą test. Studenci zaoczni (studia niestacjonarne pierwszego i drugiego stopnia) otrzymują zaliczenie, gdy zrealizują lekcję biblioteczną udostępnioną na platformie e-learningowej oraz uzyskają 60% poprawnych odpowiedzi w teście.

Szkolenie na platformie MS Teams

W roku akademickich 2019/2020 szkolenie dla studentów I roku studiów stacjonarnych miało formę wykładu połączonego z ćwiczeniami w wyszukiwaniu informacji w katalogu komputerowym oraz tradycyjnym alfabetycznym. Podczas szkolenia na platformie MS Teams zapoznano uczestników z zasadami funkcjonowania sieci biblioteczno-informacyjnej UP, a także z praktyczną wiedzą na temat kryteriów wyszukiwania publikacji, lokalizacji książek w katalogu, sposobu ich zamawiania oraz prolongaty.

Mając na uwadze obostrzenia wynikające z trwającej pandemii, a także nieuniknione trudności w dostępie do materiałów dydaktycznych, kładziono szczególny nacisk na możliwości, jakie dają udostępniane przez Bibliotekę elektroniczne źródła informacji. Studenci mogli na przykład dowiedzieć się, w jaki sposób uzyskać dostęp do e-czytelni IBUK Libra, która dzięki staraniom Oddziału Gromadzenia oferuje dostęp do blisko 2000 publikacji¹. Nieodłącznym elementem programu kursu była także prezentacja bibliograficznej bazy Edukator. Pozwala ona nie tylko na wyszukiwanie publikacji na wybrany temat, ale także na tworzenie zestawień bibliograficznych oraz zamawianie interesujących użytkowników książek bezpośrednio w elektronicznym katalogu bibliotecznym.

Studenci studiów magisterskich uzupełniających również byli zobowiązani do zrealizowania obu części szkolenia, przy czym jego treść w znaczący sposób różniła się od kursu bibliotecznego dla studentów studiów pierwszego stopnia. Podczas spotkania na platformie MS Teams omawiano krajowe i międzynarodowe bazy danych ze szczególnym wskazaniem na zasoby pełnotekstowe. Rekomendowano wykorzystanie publikacji z platformy IBUK, a także możliwości stwarzane przez biblioteki cyfrowe, w tym także Pedagogiczną Bibliotekę Cyfrową. Omawiano sposoby wyszukiwania informacji w katalogu NUKAT oraz katalogu Biblioteki Narodowej. Zakres szkolenia obejmował także prezentację

¹ Stan na dzień 3 grudnia 2020 r.

baz dziedzinowych, dobranych tematycznie do kierunku studiów. Przypomniano uczestnikom także bazę Edukator, która na etapie gromadzenia materiałów do pracy magisterskiej stanowi szczególnie przydatne narzędzie. Następnie studenci samodzielnie wyszukiwali kilka pozycji bibliograficznych w języku polskim i angielskim, które mogłyby przydać się w ich pracy. Test na platformie Moodle sprawdzał praktyczne umiejętności optymalnego wykorzystania baz danych w celu pozyskania danych bibliograficznych.

Inaczej wyglądała sytuacja w przypadku studentów studiów niestacjonarnych. Ich zadanie polegało wyłącznie na rozwiązaniu testu na platformie Moodle. Aby mogli to jednak zrobić w sposób sprawny i efektywny, a przy tym odnieść ze szkolenia praktyczną korzyść, przygotowano dla nich prezentację, z którą musieli się zapoznać indywidualnie.

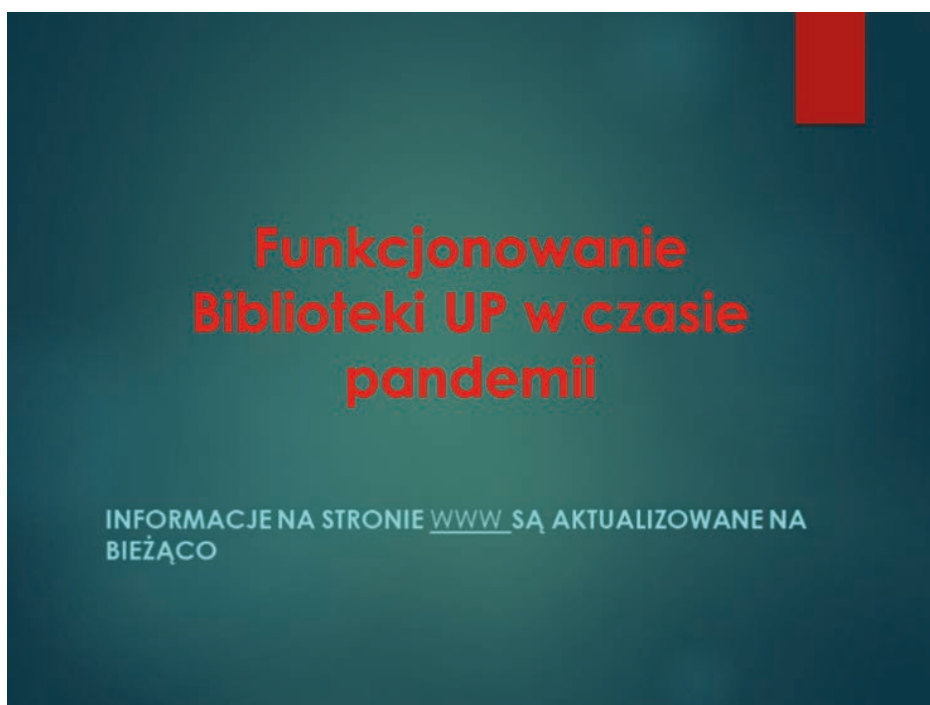
Szkolenie i test na platformie Moodle

Po raz pierwszy wykorzystano platformę Moodle nie tylko do przeprowadzenia testu, ale także do zapisu na część praktyczną kursu. Z uwagi na pandemię zrezygnowano ze sztywnego planu szkoleń, który dotąd obowiązywał. Elastyczność w podejściu do potrzeb studentów sprawiła, iż każdy mógł wybrać termin, który nie kolidował z jego pozostałymi obowiązkami. Uruchomienie zapisów drogą elektroniczną pozwoliło także na automatyczne przypisanie każdego studenta do grupy (kierunku). Okazało się to korzystnym rozwiązaniem dla obu stron: student otrzymywał dostęp do testu dopiero po wpisaniu przez bibliotekarza obecności na platformie Moodle, co zwiększyło prawdopodobieństwo jego zaliczenia, pracownicy Oddziału Informacji Naukowej mogli zaś wpisać obecność bezpośrednio po zajęciach, nie czekając, aż student zaloguje się na platformę i doda do grupy, by rozwiązać test. Sama obecność była sprawdzana za pomocą formularza (MS Forms) przesyłanego studentom na chacie podczas wideokonferencji.

Dotychczasowe prezentacje przeznaczone dla studentów i umieszczone na platformie Moodle zostały zmodyfikowane oraz uzupełnione o nowe treści. Materiał szkoleniowy dla studentów studiów pierwszego stopnia i jednolitych magisterskich obejmuje 65 slajdów dotyczących Biblioteki Głównej oraz bibliotek dziedzinowych (dawnych bibliotek wydziałowych i instytutowych). W materiałach podano lokalizację Biblioteki Głównej, jej krótką historię oraz charakter gromadzonego księgozbioru. Omówiono zasady oraz proces wypożyczania książek, a także obowiązujące limity wypożyczeń. Zaprezentowano szczególnie katalog elektroniczny oraz funkcjonalności konta czytelnika. Kilka slajdów poświęcono tradycyjnemu katalogowi alfabetycznemu oraz rodzajom rewersów służących do składania zamówień. W dalszej kolejności scharakteryzowano oddziały Biblioteki: Wypożyczalnię (Oddział Udostępniania), Czytelnię Główną, Czytelnię Czasopism i Oddział Informacji Naukowej. W ramach prezentacji ostatniego z nich omówiono także bazy własne Biblioteki: Edukatora,

Biografika, Bibliografię Publikacji Pracowników i Doktorantów Uniwersytetu Pedagogicznego oraz Katalog Prac Doktorskich. Na końcu zamieszczono informację o kontaktach Biblioteki na Facebooku i Instagramie. W celu uatrakcyjnienia przekazu włączono do szkolenia także krótkie filmy instruktażowe, nagrane przez pracowników Biblioteki.

Szczególne uwagę zwrócono na funkcjonowanie Biblioteki podczas pandemii. W tym celu dodano krótką prezentację zawierającą informacje o aktualnych obostrzeniach, a także zachęcającą do realizowania wszystkich zaleceń i wymogów bezpieczeństwa. Omówiono w niej także nowe usługi wprowadzone przez Bibliotekę Główną na czas trwania pandemii, tj.: możliwość zapisu do Biblioteki przez telefon lub elektroniczny formularz oraz „skanowanie na życzenie”.

Podczas opracowywania materiałów szkoleniowych podstawową zasadę stanowiła minimalizacja przekazu. Głównym założeniem było przygotowanie prezentacji w sposób jak najbardziej zrozumiały i przejrzysty dla uczestników kursu. Pod uwagę brany był fakt, że studenci będą wykonywać test samodzielnie bez pomocy bibliotekarza.

Ostatnim etapem szkolenia był test dostępny na platformie Moodle. Stanowił on integralną część kursu, mającą na celu sprawdzenie stanu wiedzy studentów. Umożliwił on podniesienie stopnia zaangażowania uczestników w przyswojenie i zapamiętanie treści szkolenia. Pytania testowe miały zróżnicowany stopień trudności, nie wykraczały jednak poza wiedzę przekazywaną w materiałach dydaktycznych. Chcąc uzyskać jak największy obiektywizm oraz przejrzystość oceniania, zdecydowano się na pytania zamknięte, w których tylko jedna z proponowanych trzech odpowiedzi była prawidłowa. Zadania dotyczyły zarówno zagadnień ogólnych, jak i bardziej szczegółowych, dotyczących np. zasad korzystania z konkretnego oddziału Biblioteki. Zostały one podzielone na kilka kategorii: „o bibliotece”, „wypożyczanie”, „zapisy do biblioteki”, „bazy danych”, „biblioteki dziedzinowe”, „Edukator”, „katalog elektroniczny”, „katalog kartkowy”.

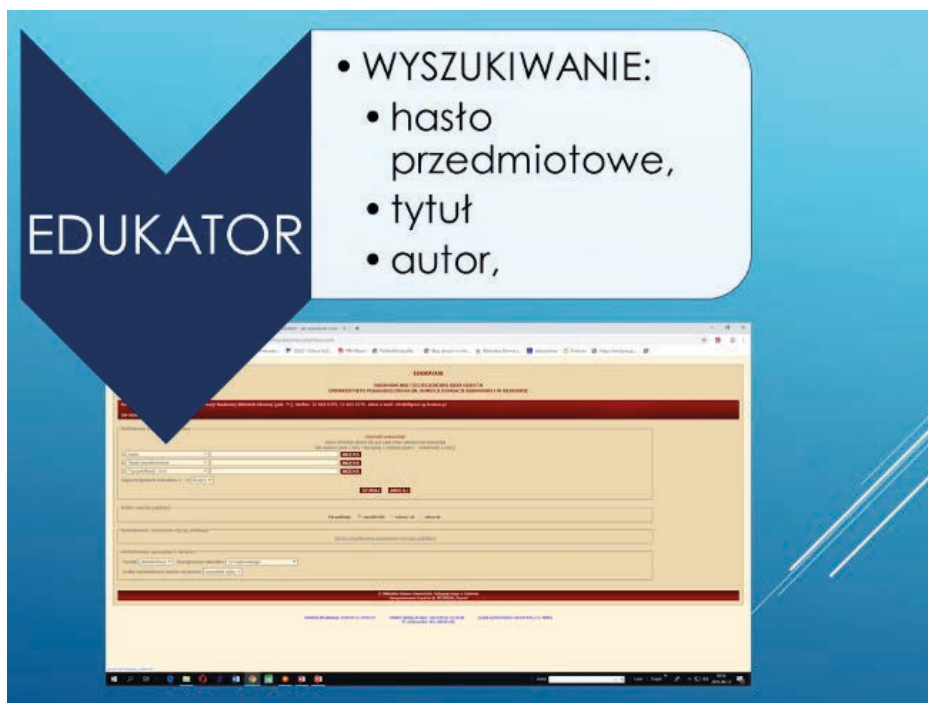
W roku akademickim 2020/2021 przeszkolono w ten sposób ponad 2000 studentów studiów stacjonarnych pierwszego stopnia oraz studiów jednolitych magisterskich.

Szkolenie biblioteczne na platformie Moodle dla studentów studiów magisterskich uzupełniających również obejmuje prezentację PowerPoint. Składa się ona z 61 slajdów zawierających informacje o Bibliotece i jej agendach. Opis działalności Oddziału Informacji Naukowej kładzie szczególny nacisk na bazę Edukator. Jest to wielodzielnicowa baza bibliograficzna tworzona na podstawie zbiorów własnych Biblioteki, zawierająca obecnie około 80 000 opisów. Jej atutem jest sposób prezentacji publikacji oparty nie tylko na opisie całości monografii jedno- lub wieloautorskiej, ale także jej poszczególnych rozdziałów. W Edukatorze rejestrowane są także artykuły oraz recenzje z wybranych czasopism. Baza stanowi ogromną pomoc przy pisaniu wszelkiego rodzaju prac zaliczeniowych, licencjackich i magisterskich. Pomaga zebrać literaturę na wybrany temat, ale także dotrzeć do konspektów i scenariuszy lekcji szkolnych.

W prezentacji omówiono także katalog Biblioteki Narodowej, katalog NUKAT oraz bazy Biblioteki Sejmowej.

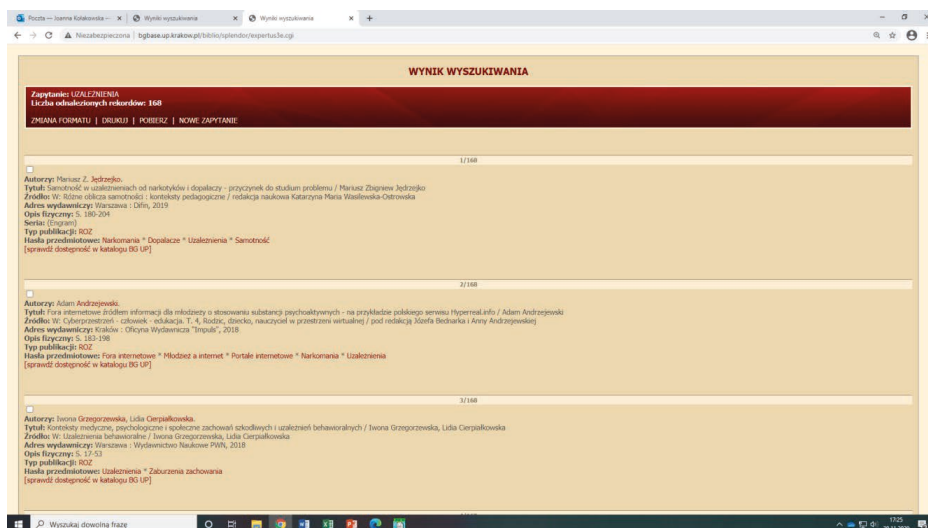
Duży nacisk położono na wielodzielnicowe bazy o zasięgu międzynarodowym, takie jak: Ebsco, Scopus, ProQuest, Taylor&Francis, Elsevier czy Springer. Omówiono także elektroniczne zasoby pełnotekstowe: Pedagogiczną Bibliotekę Cyfrową, Repozytorium Uniwersytetu Pedagogicznego, Academicę (cyfrową wypożyczalnię międzybiblioteczną Biblioteki Narodowej) oraz czytelnię internetową IBUK Libra.

Test przygotowany dla studentów studiów magisterskich uzupełniających zawierał przede wszystkim pytania sprawdzające umiejętność wyszukiwania informacji bibliograficznych w katalogach i bazach danych, zarówno polskich, jak i zagranicznych. Poniżej podano przykładowe pytania dotyczące katalogu elektronicznego BG, Edukatora, Repozytorium UP oraz zagranicznych baz danych:

EDUKATOR

- WYSZUKIWANIE:
 - hasło
 - przedmiotowe,
 - tytuł
 - autor,

WYNIK WYSZUKIWANIA

Zapytanie: UZALEŻNIENIA
Liczba odnalezionych rekordów: 168

ZMIANA FORMATU | DRUKUJ | POBIERZ | NOWE ZAPYTANIE

1/168

Autorzy: Mariusz Z. Jędrzejko.
Tytuł: Samotność w uzależnieniach od narkotyków i dopalaczy - przyczynek do studium problemu / Mariusz Zdzisław Jędrzejko
Źródło: W: Bólne oblicza samotności : konteksty pedagogiczne / redakcja naukowa Katarzyna Maria Wasilewska-Ostrowska
Adres wydawniczy: Warszawa : DŹiś, 2019
Opis fizyczny: S. 180-204
Sekcja: (Program)
Typ publikacji: ROZ
Hasła przedmiotowe: Uzależnienia * Dopalacze * Uzależnienia * Samotność
[sprawdź dostępność w katalogu BG UP]

2/168

Autorzy: Adam Andrzejewski.
Tytuł: Fora internetowe źródłem informacji dla młodzieży o stosowaniu substancji psychoaktywnych - na przykładzie polskiego serwisu Hyperreal.info / Adam Andrzejewski
Źródło: W: Cyberprzestrzeń - człowiek - edukacja. T. 4, Białe, dziecko, nauczyciel w przestrzeni wirtualnej / pod redakcją Xofia Bednarska i Anny Andrzejewskiej
Adres wydawniczy: Kraków : Oficyna Wydawnicza "Impuls", 2018
Opis fizyczny: S. 183-198
Typ publikacji: ROZ
Hasła przedmiotowe: Fora internetowe * Młodzież a internet * Portale internetowe * Narkomania * Uzależnienia
[sprawdź dostępność w katalogu BG UP]

3/168

Autorzy: Jolana Grzegorzewska, Lidia Cierpalikowska.
Tytuł: Konteksty medyczne, psychologiczne i społeczne zachowań szkodliwych i uzależnień behawioralnych / Jolana Grzegorzewska, Lidia Cierpalikowska
Źródło: W: Uzależnienia behawioralne / Jolana Grzegorzewska, Lidia Cierpalikowska
Adres wydawniczy: Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2018
Opis fizyczny: S. 17-53
Typ publikacji: ROZ
Hasła przedmiotowe: Uzależnienia * Zaburzenia zachowania
[sprawdź dostępność w katalogu BG UP]

Wskaż hasła przedmiotowe, za pomocą których opisano w bazie Edukator artykuł Edyty Bukowskiej (*Nie*)rutynowa powtórka przed egzaminem:

Wybierz jedną odpowiedź:

- a. Egzamin gimnazjalny, Konspekt lekcji;
- b. Scenariusz lekcji, Konspekt lekcji;
- c. Język polski – studia i nauczanie (gimnazjum), Konspekt lekcji;

Korzystając z Repozytorium UP, podaj zakres stron, na których jest umieszczony tekst K. Jaracza, *Charakterystyki probabilistyczne sygnału wyjściowego obcowzbudnej prądnicy napięcia stałego, sterowanej napięciem wzbudzenia o charakterze funkcji losowej* opublikowany w „Roczniku Naukowo-Dydaktycznym” z 1983 r. Wynik wpisz w postaci cyfrowej, np.: 5-6.

Odpowiedź:

Wielodziedzinaowa baza Edukator tworzona jest wyłącznie w oparciu o zbiory własne Biblioteki Głównej UP.

Wybierz jedną odpowiedź:

- Prawda
- Fałsz

The infographic features a blue gradient background. At the top, the text 'TAYLOR & FRANCIS' is written in white. Below it, a dark blue rounded rectangle contains the text 'Taylor & Francis Group obejmuje:'. Underneath, a white box lists the three publishing houses: Taylor & Francis, Psychology Press, and Routledge. Further down, another dark blue rounded rectangle contains the text 'Zakres tematyczny:'. Below this, a white box lists various academic fields: humanistycznych, społecznych, medycznych, przyrodniczych, matematycznych, inżynieryjnych oraz technicznych. In the bottom right corner, there is a white rounded rectangle containing the Taylor & Francis logo and the text 'Taylor & Francis Taylor & Francis Group'.

TAYLOR & FRANCIS

Taylor & Francis Group obejmuje:

- Kolekcja zawierająca recenzowane czasopisma publikowane przez trzy czołowe wydawnictwa światowe: Taylor & Francis, Psychology Press, oraz Routledge.

Zakres tematyczny:

- obejmuje wszystkie dziedziny nauk humanistycznych, społecznych, medycznych, przyrodniczych, matematycznych, inżynieryjnych oraz technicznych

 Taylor & Francis
Taylor & Francis Group

Korzystając z bazy Taylor&Francis, proszę podać tytuł czasopisma, w którym został zamieszczony artykuł: *Politicking for the Public Library*.

Wybierz jedną odpowiedź:

- a. Journal of Library Administration
- b. New Review of Academic Librarianship
- c. Journal of the Australian Library and Information Association
- d. Journal of Library Association

Korzystając z katalogu elektronicznego, proszę zaznaczyć właściwą sygnaturę książki „Demencja : kompleksowy przewodnik po chorobie” z lokalizacją BPiP ul. Ingardena 4. Wybierz jedną odpowiedź:

- a. 23015
- b. 22958 St
- c. BG 337269

Umiejętność wyszukiwania informacji jest obecnie jedną z kluczowych kompetencji. W dobie pandemii, gdy funkcjonowanie bibliotek zostało w znaczny sposób ograniczone, wspomniane umiejętności nabierają jeszcze większego znaczenia. Elektroniczne źródła wiedzy dostępne dla wszystkich użytkowników biblioteki, z każdego miejsca z dostępem do Internetu, mogą korzystnie wpły-

nąć na jakość kształcenia studentów. Wszystko jednak zależy od tego, jaką wiedzą na temat zasobów elektronicznych dysponuje młodzież i czy jest w stanie wykorzystywać zdobyte informacje w praktyce. Forma oraz zakres szkolenia proponowanego obecnie przez Oddział Informacji Naukowej BG UP odpowiada na te aktualne potrzeby użytkownika. Pandemia, która zmieniła obraz polskiej edukacji, także tej na szczeblu uniwersyteckim, wymusiła również zmiany w sposobie prowadzenia szkoleń bibliotecznych. Nie przeszkodziła jednak, co warto podkreślić, realizacji ich programu.

Artykuł został przygotowany przez pracowników Oddziału Informacji Naukowej Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie: mgr Marzena Błach, mgr Bartłomiej Duda, mgr Agnieszka Folga, mgr Joanna Kołakowska, mgr Piotr Milc, dr Elżbieta Twardy.

Library induction for students of the Pedagogical University of Cracow during the pandemic (academic year 2020/2021)

Abstract: This article describes how library induction training is given during the pandemic. Before changes brought about by the pandemic crisis these classes for first-year students were given in a form of blended-learning — partly onsite in the Main Library and partly online on the Moodle e-Learning platform. As a result of the pandemic, this training has been redesigned and for the academic year 2020/2021 library induction training for students will be conducted online only. **Keywords:** library induction training, e-learning, Covid-19, academic libraries.

